

PORNAINEN Koivumäki
Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

MUSEOVIRASTO
Arkeologian osasto, koekaivausryhmä II
Simo Vanhatalo 2005

KAIVAUSKERTOMUS

Kohteen nimi:	Pornainen Koivumäki	
Muinaisjäännöslaji:	kivikautinen asuinpaikka	
Muinaisjäännösrekisterinumero:	611 01 0037	
Inventointinumero:	37 (Petro Pesonen 1999)	
Lääni:	Etelä-Suomen lääni	
Kunta, kuntanumero:	Pornainen, 611	
Kylä, kylänumero:	Laukkoski, 406	
Tilat, rek.no:	Rauhala, 24:411	
Kiinteistötunnus:	611-406-0024-0411	
Maanomistaja:	Mikko ja Leena Myrtenblad	
Katuosoite:	Pornaistentie 426	
Postinumero, -toimipaikka:	07190 Halkia	
Gt-kartta:	2 ja 3	
Peruskartta:	204312 Pornainen	
Yhtenäiskoordinaatit:	P: 6704215	(Mjrek. P: 6704181, I: 3409633, Z:35)
	I: 3409632	(Inv. 1999. P: 6735000, I: 3237480, Z:35)
	Z: 23.0-30.0 m mpy	
Peruskoordinaatit:	X: 6703859	(Mjrek. X: 6703827, Y: 2574813, Z:35)
	Y: 2574810	
	Z: 23.0-30.0 m mpy	
Paikannusmenetelmä:	Kaavakartta, rajapyykit (tarkkuus $\leq \pm 2\text{ m}$)	
Rahoittaja:	Museovirasto, koekaivausryhmä II	
Tutkimusaika:	9.5.-20.5.2005	
Tutkimustapa:	koekaivaus, koekuopat	
Tutkimusala / kaivausala:	5000 m ² / 14 m ²	
Kaivauksenjohtaja:	Simo Vanhatalo, HuK	
Piirtäjä:	Ulrika Köngäs, HuK	
Tutkimusavustaja:	Tiina Kinnunen, HuK	
Kaivajat:	2, koekaivausryhmän palkkaamia	
Kaivauslöydöt:	KM 36692:1-310. Diar. 28.2.2006	
Valokuvat:	F. 139885-903, kuvat 1-19, luettelo s. 8, s. 12-19, 8 kuvataulua	
Diat:	-	
Gt-karttaote:	GT 2, pain. 2000, s. 9	
Peruskarttaote:	PK 204312 Pornainen, pain. 1991, s. 10	
Kartat:	Yleiskartta 1:500, A3, s. 11	
Tasokartat:	-	
C14-ajoitukset:	-	
Liitteet:	-	
Aikaisemmat kaivaukset:	-	
inventoinnit:	Petro Pesonen, Pornaisten arkeologinen inventointi 1998-1999, kohde 37	
tarkastukset:	-	
muut tiedot:	Museoviraston kirje 241/304/2004 13.10.2004	
löydöt:	KM 31764:1-8, kirveen teelmiä, 4 kiviesineiden katkelmaa, 9 kivilaji-iskosta, kvartsi-iskaavin, viistoteräinen kvartsinuolenkärki, 3 kiviesinettä ja 189 kvartsi-iskosta. Petro Pesonen inventointi 1999. Diar. 18.11.1999.	
Lähistön muinajäännökset:	Pornainen Tuomala (mjr.no: 611 01 0012), inv.no 12, kivikautinen asuinpaikka. Simo Vanhatalo 2002-2003 koekaivaus ja Petro Pesonen inventointi 1999.	
Lähistön irtolöytöpaikkoja:	Pornainen Verma (mjr.no: 611 01 0015), inv.no 15. Petro Pesonen inventointi 1999.	

TUTKIMUSPERUSTE

Kohde tutkittiin, koska kivikautiselle asuinpaikalle oli suunniteltu omakotitalo. Paikalta on vuoden 1999 inventoinnissa löytynyt runsaasti kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä. Tutkimusten avulla oli tarkoitus määrittää myös asuinpaikan laajuus ja sen säilyneisyys.

KOHTTEEN SIJAINTI JA KUVAUS

Koivumäen kivikautinen asuinpaikka sijaitsee noin 4.1 km etelälounaaseen Pornaisten kirkosta, Mustijokeen laskevan puron varrella. Alueen ympäristö on mäkiä, mäkiä välissä on useita purolaaksoja. Suunniteltu rakennuspaikka sijaitsee Rauhalan tilan asuinrakennuksen kaakkoispuolella, savisella kaakkoon viettävällä peltorinteellä. Varsinainen Koivumäen tilan päärakennus sijaitsee noin 200 metriä pohjoisluoteeseen kaivauspaikalta ja nykyinen Tuomalan päärakennus noin 160 metriä itäkaakkoon. Tuomalan vuosina 2002–2003 tutkittu asuinpaikka sijaitsee mäen päällä, noin 250 metriä kaakkoon Koivumäen tutkimusalueelta (katso Simo Vanhatalon kaivauskertomus v. 2002–2003). Tuomalan vanha talon tai torpan paikka on kaivausalueen kaakkoispuolella, Tuomala I -tilan päärakennuksesta noin 100 metriä länsiluoteeseen. Vanha kylätie kulkee Tuomalan kaivauspaikan koillispuolelta alas purolaaksoon ja Koivumäen kaivausalueen ohi Rauhalan päärakennusta kiertäen Likojanmetsään, jossa tienpohja on hyvin näkyvissä (katso peruskartta ja venäläinen topografinen eli ns. senaatin kartta vuodelta 1873/1886: Pornainen Рядъ IX Листъ 32). Rauhalan talon tasaisen pihaluonteen luoteispuolella kalliainen maasto kohoaa voimakkaasti, 34 metristä 50 metriin.

KAIVAUSMENETELMÄT

Tutkittavan omakotitalon rakennuspaikalle ja jätevesien saostusalueelle kaivettiin 14 kappaletta 1 x 1 m suurista koekuoppaa. Lisäksi pellon pinnalta kerättiin irtolöydöt talteen ja niiden löytöpaikat määritettiin metrin tarkkuudella. Tutkittavalle rakennuspaikalle mitattiin lounais–koillis-suuntainen linja, jonka kompassisuunta on 45 astetta (849.5 goonia). Koordinaatiston X-arvo 500 ja Y-arvo 200 sijoitettiin rakennuspaikan lounaisnurkaan, johon tuli myös ensimmäinen koekuoppa. Tutkittavalta alueelta laadittiin yleiskartta mittakaavaan 1:500, johon merkittiin myös tärkeimpien irtolöytöjen löytöpaikat. Tasokarttoja ei piirretty, koska koekuopissa ei näkynyt mitään kivikautteen viittaavia maakerroksia. Rajapyykkien koordinaatit ja tilojen nimet ovat kiinteistötietorekisteristä.

Korkeuskiintopiste siirrettiin Tuomalan tilan rajapyykistä, vanhan kylätien varresta, johon se oli siirretty vuoden 2002 kaivausten yhteydessä. Tutkimusalueelta otettiin 19 mustavalkovalokuvaa.

Kaivausvälineinä käytettiin lapioita ja kaivauslastoja savimaakerroksia kaivettaessa. Lähistön pellot ja muut mahdolliset avoimet maanpinnat tarkastettiin. Kaivausten lopussa kaivausalueet ja koekuopat peitettiin.

KAIVAUSHAVAINNOT

Kivikautiset esineet, jotka ovat aikaisemmin löytyneet suunnitellulta rakennuspaikalta ja sen lounais- ja koillispuolisilta pelloilta. Kaivausten yhteydessä samoilta alueita löytyi lisää irtolöytöjä. Suunnitellun rakennuspaikan ja saostusalueen kohdalle tehdyissä koekuopissa maaperä oli enimmäkseen kovaa savea. Peltoa ei oltu ilmeisesti kynnetty viime vuosina. Osaa peltoa oli käytetty kasvimaana, jonka maaperä oli pinnaltaan hieman pehmeämpää. Kaivauksia haittasi runsaahkot sateet, jotka tekivät maan saviliejuksi, jolloin oli vaikea erottaa löytöjä. Ylempien koekuoppien pintakerros oli likaisenharmaata ruokamullansekaista savea, jonka paksuus vaihteli 15–30 cm. Tämän kerroksen alla oli muutamissa koekuopissa havaittavissa ohut, tummahko juovainen kerros, joka voi olla merkki maan kaskeamisesta pellonraivaamisen yhteydessä. Ruokamulta- eli kyn-
tökerroksen alapuolella oli hiekkaisempi savensekainen kerros, jonka paksuus oli 15–20 cm. Koekuopissa 2, 6, 9 ja 10 oli ruokamultakerroksen alapuolella muutamia kiviä, joiden koko vaihteli 10–30 cm. Ne esiintyivät keskimäärin 27 metrin korkeudella. Koekuopissa 11 ja 12 kiviä oli vähemmän ja ne sijaitsivat keskimäärin 26.25 metrin korkeudella. Nämä kivet voivat kuulua muinaisrannan kivikkoon. Kvartsi-iskoksia löytyi runsaasti tämän kivikon yhteydestä. Alemmissa koekuopissa maaperä oli aluksi hieman ruokamullan sekaista savea, joka muuttui syvemmällä pian kiinteäksi pohjasaveksi. Koekuopissa ei havaittu mitään rakenteellisia merkkejä, jotka viittaisivat kivikautiseen asumiseen. Kivikautiset löydöt ovat sekoittuneet maaperään peltoa kynnettäessä, siksi löydöt ovat voineet siirtyä jonkin verran alkuperäisiltä paikoiltaan alemmaksi. Kivikautinen asuinpaikka on todennäköisimmin sijainnut ylempänä Rauhalan talon tasaisessa pihamaalla, kallioiden suojaamalla hiekkamaalla. Voidaan olettaa, että rikkimenneet tai muuten käyttökelvoton kivimateriaali on heitetty tältä ylempältä asuinpaikka-alueelta alemmaksi muinaiseen rantaveteen.

LÖYDÖT

Koekaivausten löytöjen (KM 36692:1–310) kokonaismäärä on 1132 kappaletta ja 5169.9 g, joista koekuoppalöytöjä on 995 kpl ja 2773.2 g. Rakennuspaikalta ja sen ympäristöstä löytyneiden pintalöytöjen (:1–108) määrä on 137 kappaletta ja 2396.7 g.

Löytöaineisto koostuu kiviesineistä, niiden teelmistä ja katkelmista, hioimista, kvartsiesineistä, -iskoksista, -ytimistä, kvartsiitti- ja muista kivilaji-iskoksista, palaneista luista (resenttejä?) ja palaneesta savesta. Kiviesineistön erikoisin esine on pienikokoinen hakku (KM 36692:105, löytöpaikka 539/241, z:23.40 m). Se on kaareva, teräosasta ja kulmista hiottu 152 mm pituinen esine, jota on käytetty käsihakkuna tai tuurana. Taltta :136 on kuusikulmaiseksi fasetoitu ja suorateräinen. Taltan katkelma :148 on nelisivuisesta pienoistaltasta, jonka kanta- ja teräosa ovat lohjenneet. Taltan katkelmasta :172 on jäljellä vain kaareva terä. Kiviesineen katkelmat :19, :80, :116, :121, :180, :181, :235, :247, :255 ja :297 ovat liian pieniä, jotta alkuperäisiä esinemuotoa voi tunnistaa. Katkelma :226 on todennäköisesti peräisin nuolenkärjestä. Kiviesineen teelmä :137 on tasataltan muotoinen. Rikkinäinen teelmä :60 saattaa olla litteästä nuolenkärjestä. Kiviesineet ja niiden katkelmat ovat yleensä hyvin huolellisesti hiottuja, joten ne voivat ajoittua mesoliittisen ajan loppupuolelle.

Hioimia ja niiden katkelmia löytyi yhteensä 3 kappaletta (:9, 42 ja 286). Hioin :9 on kiekkomainen ja sen ulko-reuna on muotoiltu 7-kulmaiseksi. Materiaalina on käytetty ovat harmaata ja ruskeaa hiekkakiveä sekä hienorakeista liusketta. Kvartsimateriaali on selvästi löytöaineiston suurin ryhmä. Kvartsiesineitä, lähinnä niiden funktionaalisen muodon perusteella määriteltynä, on 63 kappaletta, 270 g. Löytöaineiston luetteloinnissa kvartsien laatuun kiinnitettiin erityistä huomiota. Hyvälaatuisen kvartsin suhteellinen osuus koko kvartsien kokonaismäärästä on noin 63% ja 25% kokonaispainomäärästä.

	kpl	kpl%	paino g	paino%
Kvartsi-iskoksia	454	84,39	2384,0	65,09
Kvartsiesineen katkelmia	13	2,42	46,4	1,27
Kvartsiitti-iskoksia	4	0,74	92,1	2,51
Kvartsikaavin	33	6,13	151,2	4,13
Kvartsisäleitä	1	0,19	1,1	0,03
Kvartsiuurtimia	13	2,42	62,5	1,71
Kvartsiveitsi	4	0,74	9,9	0,27
Kvartsiytimiä	16	2,97	915,7	25,00
yhteensä	538	≈100,00	3662,9	≈100,00

Hyvälaatuinen kvartsi on vähäsäröistä ja tiivistä. Väritään se on lähes kirkasta, läpikuultavaa, juovikasta, valkoista tai harmaata. Savukvartsit ovat joko harmaan- tai ruskeansävyisiä, myös hieman violettiin vivahtavaa kvartsia esiintyy. Hienoin kvartsi-iskos (:282, kk 11, 514/212) muistuttaa lasia. Se on läpinäkyvää, hieman ruskeahkon harmahtavaa savukvartsia. Iskosta on ehkä muotoiltu, mutta siinä ei näy käytönjälkiä. Kvartsiesineissä on käytetty vain vähän retusointitekniikkaa. Kvartsiveitsiä löytyi neljä kappaletta :185, :192 ja :287 ja :301. Kvartsiesineiden katkelmat (13 kpl) ovat peräisin veitsistä, kaapimista ja uurtimista. Palaneita luita löytyi 528 kappaletta, joiden yhteispaino oli 60.3 g. Suurin osa luista lienee resenttejä.

Löytöaineisto on peräisin esikeraamiselta kivilaudelta. Löytöluetteloon ei ole otettu mukaan resenttejä löytöjä, joita olivat pronssinappi, rauta- ja lasiesineen katkelmat, ikkunalasin palat, tiilen ja punasaviastian kappaleet. Tämä nuorempi löytöaineisto ajoittuu keskimäärin 1800-luvulle. Kirjallisten lähteiden mukaan Tuomalan torppa oli jo tuolloin olemassa (Heikki Ylikangas, Nurmijärven rosot, Helsinki 2003, s. 331 ja 400).

KAIVAUSLÖYTÖJEN KOKONAISMÄÄRÄT KERROKSITTAIN

Esine/kerros/kappale	0	1	2	3	4	5	6	yht.
Hakku	1							1
Hioimenkatkelma	1					1		2
Hioin	1							1
Kiviesineen katkelma	2	2	1	5	1			11
Kiviesineen teelmä					1			1
Kivilaji-iskoksia	5	7	4	3	1	1		25
Kvartsi-iskoksia	88	37	88	3		1		454
Kvartsiesineen katk.	1				1	2		13
Kvartsiitti-iskoksia	2							4
Kvartsikaavin	8	1	1	9	2			33
Kvartsisäleitä					1			1
Kvartsiuurtimia	1		1				1	13
Kvartsiveitsi			1		1		1	4
Kvartsiytimiä	6	1	2	2		3		16
Palanutta luuta		60	106	178	81	103		528
Palanutta savea		8	11					19
Taltan katkelma	1	1		2				4
Taltoa					1			1
Teelmän katkelma	1							1
yhteensä	118	117	215	202	90	111	2	1132

Esine/kerros/paino g	0	1	2	3	4	5	6	yht.
Hakku	371							371
Hioimenkatkelma	49					377		426
Hioin	145							145
Kiviesineen katkelma	6	16	3	10	1			35
Kiviesineen teelmä					19			19
Kivilaji-iskoksia	168	15	14	9	3	3		227
Kvartsi-iskoksia	690	76	118	4		371		2384
Kvartsiesineen katk.	1				1	5		46
Kvartsiitti-iskoksia	87							92
Kvartsikaavin	54	2	3	35	12			151
Kvartsisäleitä					1			1
Kvartsiuurtimia	9		3				3	62
Kvartsiveitsi			5		3		2	10
Kvartsiytimiä	599	27	41	51		180		916
Palanutta luuta		6	13	22	9	12		60
Palanutta savea		16	33					49
Taltan katkelma	27	10		13				50
Taltoa					122			122
Teelmän katkelma	4							4
yhteensä	2211	168	231	143	169	948	5	5170

KOEKUOPPIEN LÖYTÖMÄÄRÄT

Esine/koekuoppa/kpl	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	yht.
Hioimenkatkelma											1				1
Kiviesineen katkelma	2					2			2	1	1		1		9
Kiviesineen teelmä		1													1
Kivilaji-iskoksia	2				1	3	5	1	3	1	4				20
Kvartsi-iskoksia	20	28	32	2	5	36	45	4	54	11	69	16	18	7	347
Kvartsiesineen katk.		1				3	1		1	1	4	1			12
Kvartsiitti-iskoksia						1			1						2
Kvartsikaavin	5	1	3			3	2		5	3	3				25
Kvartsisäleitä		1													1
Kvartsiuurtimia	1		3			4	1		1			2			12
Kvartsiveitsi						2					1		1		4
Kvartsiytimiä	3		1		1	3	1				1				10
Palanutta luuta	125	22	10		17	251	10		35	9	15	3	31		528
Palanutta savea			12								7				19
Taltan katkelma			1		1						1				3
Taltoa		1													1
yhteensä	158	55	62	2	25	308	65	5	102	26	107	22	51	7	995

Esine/koekuoppa/g	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	yht.
Hioimenkatkelma											377				377
Kiviesineen katkelma	4					7			2	0	5		11		28
Kiviesineen teelmä		19													19
Kivilaji-iskoksia	6				2	14	16	1	7	2	12				59
Kvartsi-iskoksia	89	586	73	7	8	48	75	7	301	32	197	36	23	26	1508
Kvartsiesineen katk.		4				19	1		1	4	10	7			46
Kvartsiitti-iskoksia						3			3						5
Kvartsikaavin	21	1	9			11	4		22	12	18				97
Kvartsisäleitä		1													1
Kvartsiuurtimia	23		6			14	2		2			6			54
Kvartsiveitsi						3					2		5		10
Kvartsiytimiä	63		31		27	180	6				10				316
Palanutta luuta	11	5	2	0	1	25	1		4	1	4	0	5		60
Palanutta savea			20								29				49
Taltan katkelma			10		3						9				23
Taltoa		122													122
yhteensä	216	738	150	8	41	323	104	8	342	52	672	49	44	26	2773

YHTEENVETO

Tutkitulla alueella on runsaasti kivikautisia asuinpaikkalöytöjä, ne ajoittuvat todennäköisesti mesoliittisen jakson loppupuolelle. Suunnitellun omakotitalon ja jätevesien saostusalueen kohdan koekuopissa ei kuitenkaan havaittu mitään merkkejä, jotka viittaisivat paikalla olevaan kiinteään kivikautiseen muinaisjäännökseen. Rakennuspaikan maaperä on savipitoinen, eikä näin ole hyvin soveltuva kivikauden asuinpaikalle. Asuinpaikka on todennäköisesti sijainnut hieman ylempänä olevalla tasanteella nykyisen Rauhalan tilan piha-alueella, mutta ei ole tehty löytöhavaintoja.

Helsinki 3.3.2005

Simo Vanhatalo, HuK

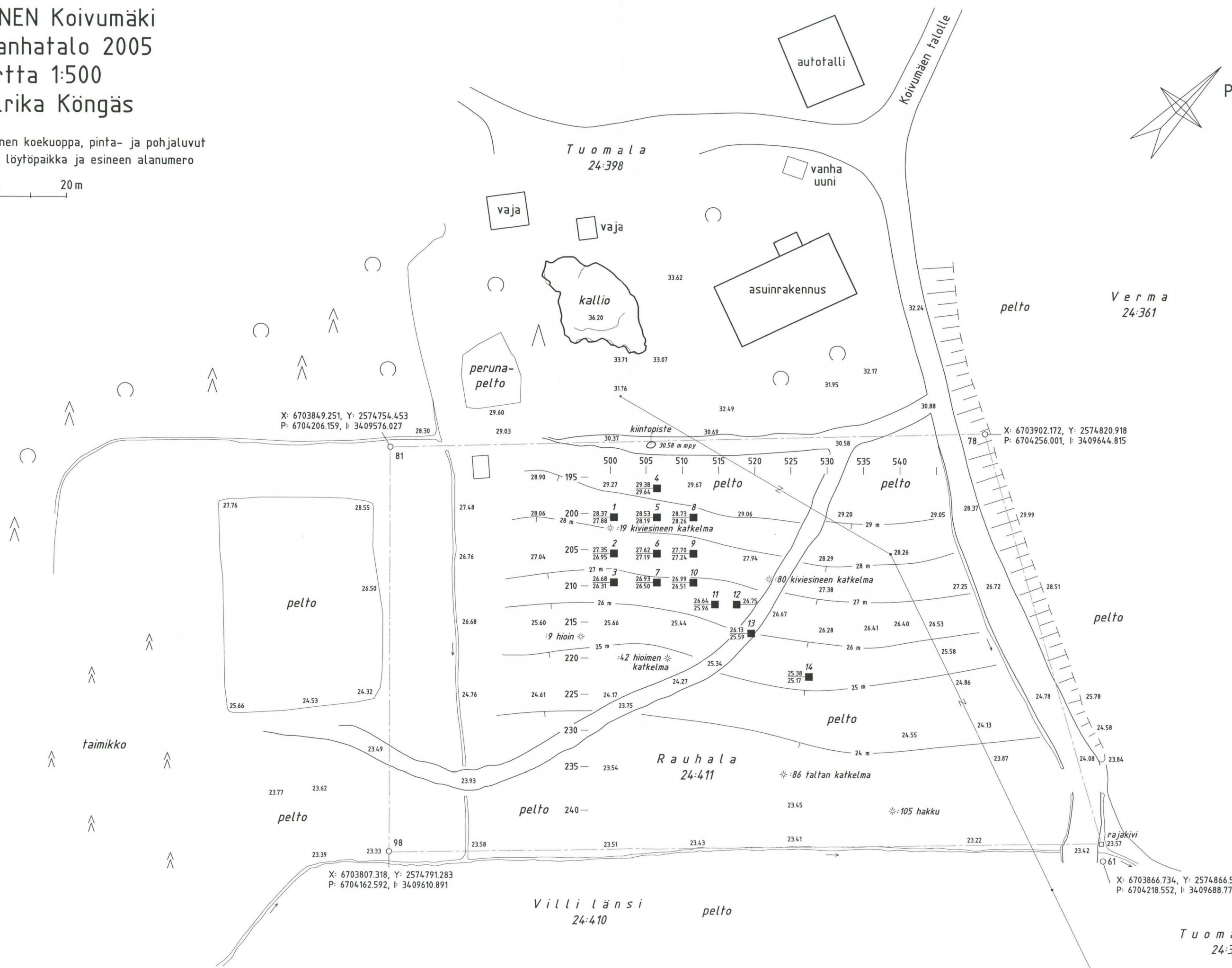
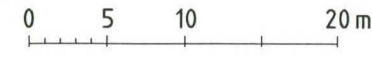
- F. 139885 / K. 1 Tutkimusalueen koekuopat ja suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu lounaasta.
- F. 139886–90 / K. 2–6 Panoraamakuva tutkimusalueelta etelään ja itään.
- F. 139891 / K. 7 Tutkimusalue ja suunniteltu rakennuspaikka sijaitsee peltorinteessä mäntyjen alapuolella, keskellä Rauhalan tilan asuinrakennus, kuvattu kaakosta.
- F. 139892 / K. 8 Tutkimusalue vasemmalla ja taustalla Mustijoen laaksoa, kuvattu etelästä.
- F. 139893 / K. 9 Tutkimusalue ja suunniteltu rakennuspaikka, oikealla Rauhalan tilan asuinrakennuksen etelänurkka, kuvattu koillisesta.
- F. 139894 / K. 10 Tutkimusalueen koekuopat ja suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu kaakosta.
- F. 139895 / K. 11 Tutkimusalueen koekuopat ja suunniteltu rakennuspaikka, kuvattu etelästä.
- F. 139896 / K. 12 Tuomala I tilan päärakennus vasemmalla, keskellä pelto, jolla vanha Tuomalan talo on sijainnut ja taustalla Tuomalan vuosina 2002–2003 tutkittu asuinpaikka, kuvattu luoteesta.
- F. 139897 / K. 13 Rauhalan tilan piha-alueita, oikealla vanhan uunin jäännökset ja taustalla vaja, kuvattu koillisesta.
- F. 139898 / K. 14 Nora Salonen kaivaa koekuoppaa 13 (519/216), kuvattu kaakosta.
- F. 139899 / K. 15 Koekuoppa 11 (514/212), kuvattu lounaasta.
- F. 139900 / K. 16 Koekuopan 10 (511/209) kiviä kyntökerroksen alapuolella, kuvattu lounaasta.
- F. 139901 / K. 17 Koekuopan 9 (511/205) kiviä kyntökerroksen alapuolella, kuvattu lounaasta.
- F. 139902 / K. 18 Koekuopan 6 (506/205) kiviä kyntökerroksen alapuolella, kuvattu lounaasta.
- F. 139903 / K. 19 Koekuopan 2 (500/205) kiviä kyntökerroksen alapuolella, kuvattu lounaasta.

PORNAINEN Koivumäki Simo Vanhatalo 2005 yleiskartta 1:500 piirt. Ulrika Kögäs

$\frac{28.37}{27.88}$ \blacksquare löydöllinen koekuoppa, pinta- ja pohjaluvut
* :86 esineen löytöpaikka ja esineen alanumero

X: 6703849.251, Y: 2574754.453
P: 6704206.159, I: 3409576.027

X: 6703902.172, Y: 2574820.918
P: 6704256.001, I: 3409644.815

X: 6703807.318, Y: 2574791.283
P: 6704162.592, I: 3409610.891

X: 6703866.734, Y: 2574866.537
P: 6704218.552, I: 3409688.774

KUVA 1. F. 139885
TUTKIMUSALUEEN KOEKUOPAT JA SUUNNITELTU RAKEN-
NUSPAIKKA, KUVATTU Lounasta.

KUVA 2-4. F. 139886-888
PÄINORAAMAKUVA TUTKIMUSALUEelta ITÄÄN.

KUVA 7. F. 139891

TUTKIMUSALUE JA SOUNNITELTU RAKENNUSPAIKKA SI-
JAITSEE PELTURINTEESSÄ MÄNTYJEN ALAPUOLELLA,
KESKELLÄ RAUHATAN TILAN ASUINRAKENNUS, KUVAT-
TU KAAKOSTA.

KUVAT 4-6. F. 13988-890

PANORAMAKUVA TUTKIMUSALUEelta ETELÄÄN.

KUVA 8. F.139892
TUTKIMUSALUE VASEMMALLA JA TAUSTALLA MUSTIJOEN
LAAKSOA, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 9. F.139893
TUTKIMUSALUE JA SUUNNITELTU RAKENNUSPAIKKA, OI-
KELIÄ RAUHALAN TILAN ASUINRAKENNUKSEN ETE-
LÄNURKKA, KUVATTU KOILLISESTA.

KUVA 10. F. 139894
TUTKIMUSALUEEN KOEKUOPAT JA SUUNNITELTU RA-
KENNUSPAIKKA, KUVATTU KAAKOSTA.

KUVA 11. F. 139895
TUTKIMUSALUEEN KOEKUOPAT JA SUUNNITELTU RA-
KENNUSPAIKKA, KUVATTU ETELÄSTÄ.

KUVA 12. F. 139896

TUOMALA I TILAN PÄÄRAKENNUS VASEMMALLA, KESKELLÄ PELTO, JOLLA VANHA TUOMALAN TALO ON SIVAINNUT JA TAUSTALLA TUOMALAN VUOSINA 2002-2003 TUTKITTU ASUINPAIKKA, KUVATTU LUOTEESTA.

KUVA 13. F. 139897

RAUHALAN TILAN PIHA-ALUETTA, OIKEALLA VANHAN UUNIN JÄÄNNÖKSET JA TAUSTALLA VAJA, KUVATTU KOILISESTA.

KUVA 14. F. 139898
 NORA SALONEN KAIVAA KOEKUOPPA 13 (519/216),
 KUVATTU KAAKOSTA.

KUVA 15. F. 139899
 KOEKUOPPA 11 (514/212), KUVATTU LOUNAASTA.

KUVA 16 . F. 139900
KOEKUOPAN 10 (511/209) KIVIA KYNTÖKERROKSEN
ALAPUOLELLA, KUVATTU LOUNAASTA.

KUVA 17. F. 139901
KOEKUOPAN 9 (511/205) KIVIA KYNTÖKERROKSEN
ALAPUOLELLA, KUVATTU LOUNAASTA.

KUVA 18. F. 139902
 KOEKUOPAN 6 (506/205) KIVIA KYNTÖKERROKSEN ALA-
 PUOLELLA, KUVATTU LOUNAASTA.

KUVA 19. F. 139903
 KOEKUOPAN 2 (500/205) KIVIA KYNTÖKERROKSEN ALA-
 PUOLELLA, KUVATTU LOUNAASTA.